

บทที่ ๕
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นายอิศม์ อินทุติ
ผู้พิพากษาอาวุโสศาลฎีกา
๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๙

ชุดที่ 5

ที่มาของศาลฎีกาแผนก
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง

ต้นแบบจากต่างประเทศ: ระบบศาลพิเศษของฝรั่งเศส

*The Cour de
Justice de la
République (CJR)*

"Court of Justice of the Republic"
- ศาลพิเศษที่พิจารณาคดีความผิดทาง
อาญาของรัฐบนตึกที่กระทำการ
ดำรงตำแหน่ง

3
NotebookLM

ข้อถกเถียงในสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ปี ๒๕๔๐: ควรมีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ หรือไม่?

เหตุผลฝ่ายคัดค้าน

- การปฏิบัติต่อนักการเมืองแตกต่างประชาชน
ขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ
- ไม่มีการตรวจสอบโดยศาลที่สูงกว่า ขัดต่อ
กติการะหว่างประเทศ

เหตุผลของฝ่ายสนับสนุน

- นักการเมืองมีอำนาจและบารมีต่างจาก
ประชาชน จึงปฏิบัติแตกต่างกันได้
- องค์คณะเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกา ๙ ท่าน
(ประสบการณ์กว่า ๓๐ ปี) วางใจได้

ผลการประชามติ

ควรมี: 85,236 คน

ไม่ควรมี: 6,993 คน

NotebookLM

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑.คดีอาญา

๒.คดีร่ำรวยผิดปกติ

๓.คดีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือยื่นเท็จ

๔.คดีคณะกรรมการป.ป.ช.กระทำความผิดเสียเอง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๕, ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) (๓), ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๒)
และวรรคท้าย, ๒๓๖, ๒๓๗ และพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของ
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐(๑) ถึง (๔), ๔๗

5

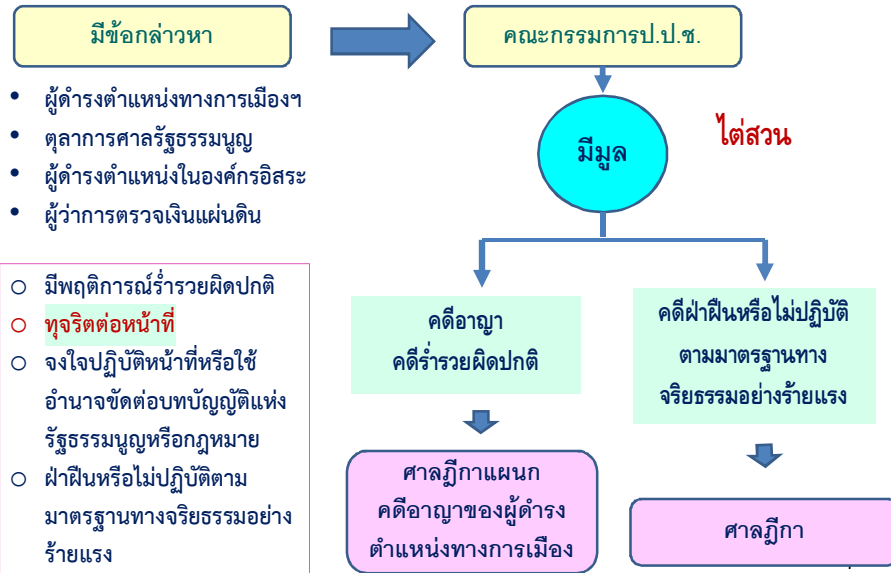
๑

คดีอาญา

- รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) , ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๒)
- พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อนุ มาตรา ๑๐ (๑) (๓) และ
หมวด ๓ มาตรา ๔๕ ถึง ๔๘
- พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ หมวด ๕
ส่วนที่ ๑ มาตรา ๑๐๒ ถึง ๑๑๔

๖

กระบวนการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) (๒)

ประเภทคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คดีที่มีข้อกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง - มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่

ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑), ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๒) และพร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ (๑)

ข้อสังเกต :

หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดทางอาญารฐานอื่นต้องไปขึ้นศาลที่มอำนาจพิจารณาคดีอาญาปกติ

ความหมายของคำว่า **ทุจริตต่อหน้าที่**

- (๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่
- (๒) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น
- (๓)ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่
ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น
- (๔) กระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

(พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔)

9

ตัวอย่าง : ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่**ตามกฎหมายอื่น**

- พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ม.๑๓) เช่น คดีกล้วยาง (อม.๗/๒๕๕๒) คดีรถเรือดับเพลิง (อม. ๗/๒๕๕๖) คดีจัดซื้อปุ๋ย (อม.๖๐/๒๕๕๙) (คดีฟุตบอล อม.๒๑/๒๕๖๘)
- พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ หมวด ๖ ว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม (ม.๑๒๖ ถึง ๑๒๙) เช่น คดีที่ดินรัชดา (อม.๑/๒๕๕๐)
- พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ เช่น คดีห้วยบดิน (อม.๑๐/๒๕๕๒) คดีกรุงไทย (อม.๕๕/๒๕๕๘)

10

บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

(๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

(๔) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

(๕) ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

(๖) ผู้ให้สินบน

- บุคคลตาม (๑) ถึง (๔) เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ม. ๒๓๔ วรรคหนึ่ง(๑) และ ม.๒๓๔ วรรคหนึ่ง(๒) พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ ๒๕๖๐ ม. ๑๐(๑) ส่วนบุคคลตาม (๕) และ (๖) เป็นไปตามพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ (๓)

11

ความหมายของคำว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในพ.ร.ป. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ ว.๔ (๑)

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น นอกจาก (๑) (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

(๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

ข้อสังเกต : สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่
ขึ้นศาลอาญาคดีทุจริตฯ

12

ความหมาย : ข้าราชการการเมืองอื่น (พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ (๖))		ข้าราชการการเมือง ตามพ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ม. ๔(๘)-(๒๐)
(๘) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี (๙) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรีและรัฐมนตรีสำนัก นายกฯ (๑๑) เลขานุการนายกรัฐมนตรี (๑๒) รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่าย การเมือง (๑๓) โฆษกประจำสำนักนายกฯ		(๑๔) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (๑๕) เลขานุการรมต.ประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี (๑๖) ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (๑๗) เลขานุการรัฐมนตรีกระทรวง (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีกระทรวง (๑๙) เลขานุการรัฐมนตรีทบวง (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีทบวง
รวม ๑๓ ตำแหน่ง		

13

13

ความหมาย

ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง

(พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ (๗))

ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง

ตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ม. ๙(๑)-(๒๔)

- (๑) ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา
- (๒) ที่ปรึกษารองประธานรัฐสภา
- (๓) ที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนฯ
- (๔) ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา
- (๕) ที่ปรึกษารองประธานสภาผู้แทนฯ
- ๖) ที่ปรึกษารองประธานวุฒิสภา
- (๗) ที่ปรึกษาผู้นำฝ่ายค้านฯ
- (๘) โฆษกประธานสภาผู้แทนฯ
- (๙) โฆษกประธานวุฒิสภา
- (๑๐) โฆษกผู้นำฝ่ายค้านฯ
- (๑๑) เลขานุการประธานรัฐสภา
- ๑๒) เลขานุการรองประธานรัฐสภา

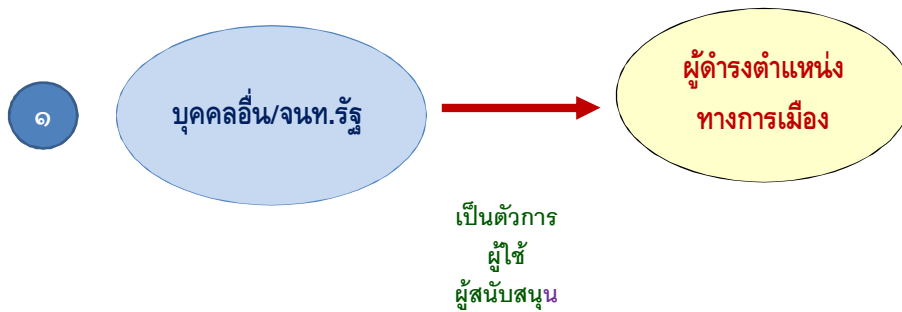
รวม ๒๔ ตำแหน่ง

- (๑๓) เลขานุการประธานสภาผู้แทนฯ
- (๑๔) เลขานุการประธานวุฒิสภา
- (๑๕) เลขานุการรองประธานสภาผู้แทนฯ
- (๑๖) เลขานุการรองประธานวุฒิสภา
- (๑๗) เลขานุการผู้นำฝ่าย
- (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการประธานรัฐสภา
- (๑๙) ผู้ช่วยเลขานุการรองปธ.รัฐสภา
- (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาผู้แทนฯ
- (๒๑) ผู้ช่วยเลขานุการ ปธ.วุฒิสภา
- (๒๒) ผู้ช่วยเลขานุการ รองปธ.สภาผู้แทนฯ
- (๒๓) ผู้ช่วยเลขานุการ รองปธ.วุฒิสภา
- (๒๔) ผู้ช่วยเลขานุการผู้นำฝ่ายค้าน

14

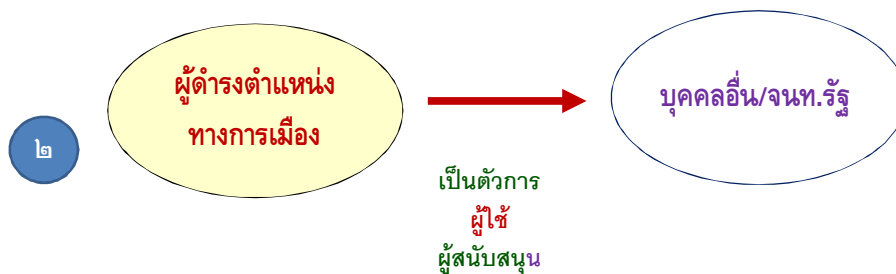
14

ลักษณะ : ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

15

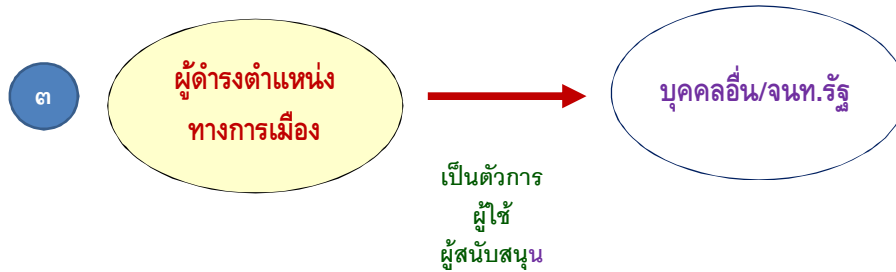
ลักษณะ : ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

กรณีที่ ๒ หากไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
เข้าไปเกี่ยวข้องไม่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ (อ.ม.๑๔/๒๕๕๒)

16

ลักษณะ : ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

กรณีที่ ๓ หากมีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
เข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ (อ.ม.๑๔/๒๕๕๒)

17

ข้อสังเกต : กรณีผู้ให้สินบน

พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังต่อไปนี้

(๓) รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อจูงใจให้กระทำการไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

ถ้อยคำตอนท้ายของมาตรา ๑๐ (๓) คือตัวบทประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๔ ที่ว่าด้วยความผิดของผู้ให้สินบน

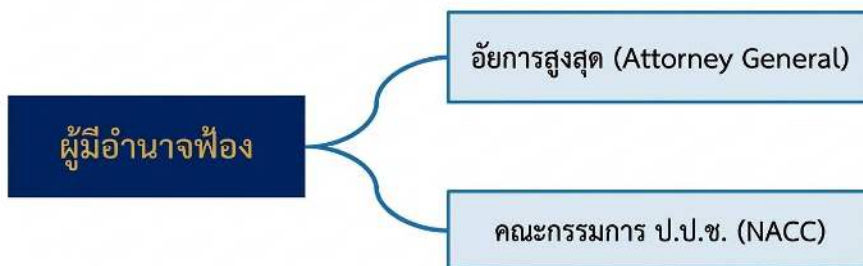
18

การดำเนิน
กระบวนการพิจารณา
คดีอาญา
ในศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาฯ

๑. การฟ้องคดี
๒. การเลือกองค์คณะฯ
๓. การนัดพิจารณาครั้งแรก
๔. การยื่นบัญชีระบุพยาน
๕. การตรวจพยานหลักฐาน
๖. การไต่สวนพยานหลักฐาน
๗. การพิพากษาคดี
๘. การอุทธรณ์

19

๑.การฟ้องคดี

รัฐธรรมนูญ ม. ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑), ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๒)
พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ม.๒๓
พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ม.๗๖, ๗๗

PS NotebookLM

อำนาจฟ้องของคณะกรรมการป.ป.ช.

คณะกรรมการป.ป.ช.

อัยการสูงสุด

คณะกรรมการป.ป.ช.

คณะกรรมการทำงานร่วมกัน

หาข้อยุติ ↓ ไม่ได้

คณะกรรมการป.ป.ช.

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

ในกรณีอัยการสูงสุดเห็นว่าสำนวนการไต่สวนมีข้อไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้แจ้งคณะกรรมการป.ป.ช. ภายใน เก้าสิบวัน นับแต่วันได้รับเรื่อง (พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๗๗ วรรคสอง)

อสส.เห็นควรฟ้อง ๔ คน ป.ป.ช.เห็นควรฟ้อง ๗ คน ก็ถือว่าหาข้อยุติไม่ได้ ป.ป.ช.มีอำนาจฟ้องเองทั้งเจ็ดคน คดีอม.๗/๒๕๕๖ (คดีรณเรือดับเพลิง)

กรณีมีข้อไม่สมบูรณ์ แต่หาข้อยุติไม่ได้

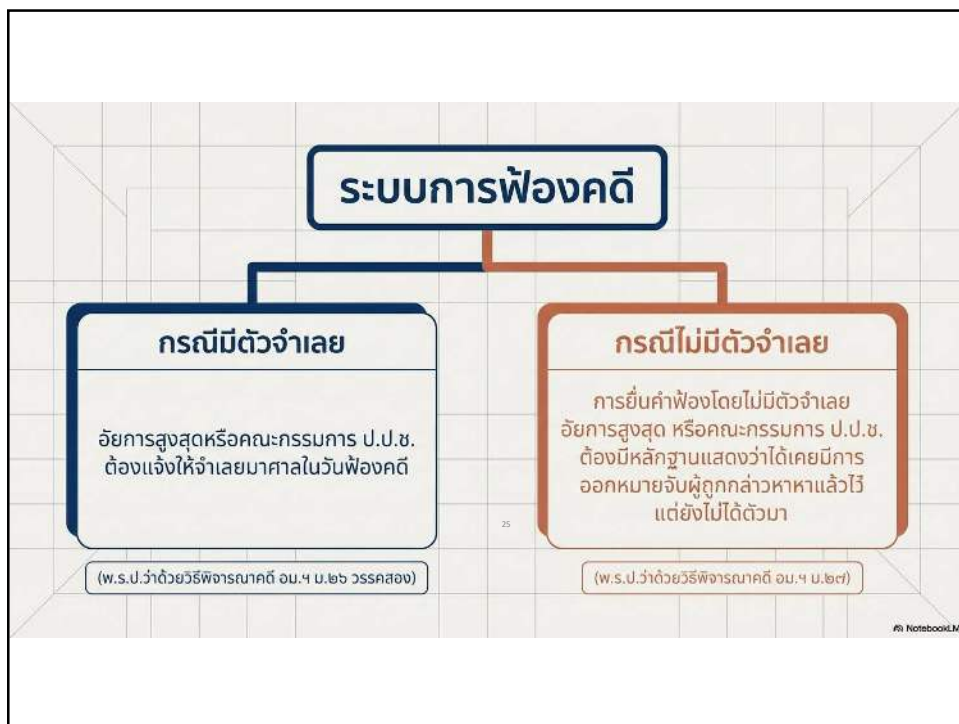
ในกรณีที่คณะกรรมการร่วมไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้คณะกรรมการป.ป.ช.ดำเนินการต่อไปตามที่เห็นสมควร โดยจะยื่นฟ้องคดีเองก็ได้ แต่ในกรณีที่คณะกรรมการป.ป.ช.เห็นควรฟ้องคดี ต้องดำเนินการฟ้องคดีภายในอายุความ แต่ต้องไม่ช้ากว่าเก้าสิบวัน นับแต่วันที่หาข้อยุติไม่ได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๗๗ วรรคสาม)

23

ข้อสังเกต :

- กรณีคณะกรรมการป.ป.ช.ไต่สวนและมีความเห็นหรือวินิจฉัยเกินสองปี หรือสามปี ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่งและวรรคสาม ไม่มีผลต่ออำนาจฟ้องหรือไม่ เพราะกำหนดเวลาดังกล่าวเป็นเพียงกำหนดเวลาให้มีการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเร่งรัดให้มีการฟ้องคดีโดยเร็วเท่านั้น มิใช่เป็นระยะเวลาที่เป็นเงื่อนไขหรือจำกัดอำนาจในการฟ้องคดี (คดีอม. ๓๑/๒๕๖๗ คดีฟุตซอล ๒)
- กรณีอัยการสูงสุดยื่นฟ้องเมื่อล่วงพ้นระยะเวลา ๑๘๐ วัน นับแต่ได้รับสำนวน ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง แต่ถ้าได้ฟ้องภายในอายุความ ย่อมกระทำได้ ตามมาตรา ๗๗ วรรคท้าย (เทียบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๒๙/๒๕๖๗ ในคดีอาญาเจ้าหน้าที่รัฐทุจริต)

24

ผลของคำสั่งประทับฟ้อง
(กรณีมีตัวจำเลยในวันฟ้อง)

||

00

ผู้ถูกกล่าวหาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่
จนกว่าจะมีคำพิพากษา

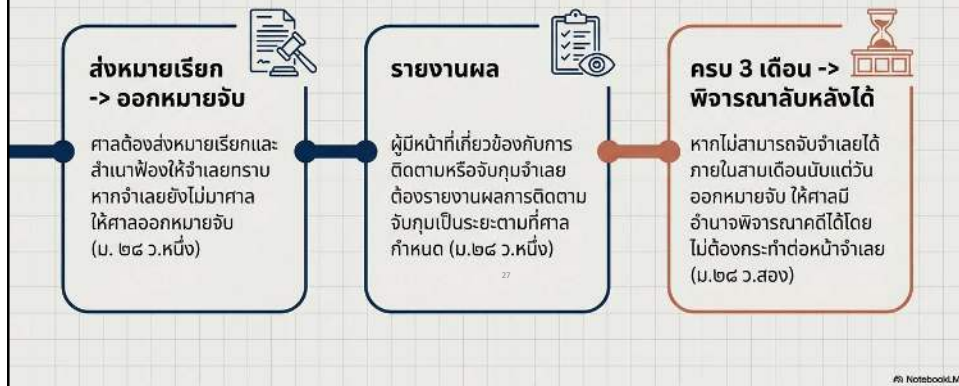
เว้นแต่ศาลฯ จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

26

(รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม
และ พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อบ.ฯ ม.๓๗)

© NotebookLM

เงื่อนไขการพิจารณาคดี ภายหลังศาลประทับฟ้องโดยไม่มีตัวจำเลย

สิทธิของจำเลย ในกรณีมีการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลย

 ตั้งทนาย มีสิทธิที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตน (ม. ๒๘ ว.สอง)	 มาศาล มีสิทธิที่จะมาศาลเพื่อต่อสู้คดีในเวลาใดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา *การมาศาลไม่มีผลให้กระบวนการพิจารณาที่ดำเนินไปแล้วต้องเสียไป (ม. ๒๘ ว.สาม)	 รื้อฟื้นคดี มีสิทธิขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องยื่นเสียภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา *ไม่มีผลให้กระบวนการพิจารณาที่ดำเนินไปแล้วต้องเสียไป (ม. ๒๙)
--	--	--

กฎหมายเรื่อง 'อายุความ' ในคดี อม. (พ.ร.ป. อม.ฯ ม.๒๕)

ยื่นฟ้องแล้ว -> อายุความ
สะดุดหยุดลง

ระหว่างหลบหนี -> มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ (ทั้งระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างพิจารณาคดี)

หนีหลังคำพิพากษา -> กรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลยหลบหนีไปในช่วงต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

29

© NotebookLM

ข้อสังเกต : อายุความมิใช่บทบัญญัติว่าด้วยการลงโทษ แต่มีผลให้ระยะเวลาการบังคับโทษขยายออกไป จึงเป็นบทบัญญัติที่เป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา ไม่อาจนำมาใช้บังคับย้อนหลังแก่คดีที่ฟ้องหรือยื่นคำร้องไว้ก่อนวันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ (กรณีแรก) หรือคดีที่ขาดอายุความล่วงเลยการลงโทษไปแล้วก่อนกฎหมายมีผลใช้บังคับ (กรณีที่ ๒,๓) (คำพิพากษาคดี อม.๒๓/๒๕๖๐ - กรณีอายุความฟ้องคดี, อม.๔/๒๕๕๑ - กรณีอายุความล่วงเลยการลงโทษ)

ผลกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีประกัน

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
6 เดือน หรือปรับไม่เกิน
10,000 บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

ระหว่างการพิจารณาคดี ศาลอาจสั่งให้
ผู้ต้องหาที่เกี่ยวข้องรายงานผลการ
ติดตามตัวตามเวลาที่เห็นสมควร
(ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำนำคดีหรือไม่)

**ความผิดดังกล่าวไม่ระงับไปเพราะเหตุ
ที่คดีหลักมีการสั่งไม่ฟ้อง, ยกฟ้อง,
จำนำคดี, หรือถอนฟ้อง**

(พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๒ วรรคสอง)

© NotebookLM

2. การเลือกองค์คณะฯ โครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษา (พ.ร.ป. อม.ฯ ม.๑๑)

องค์คณะผู้พิพากษาทุกคดีมีจำนวน ๙ คน

เลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นรายคดี

ผู้มีสิทธิได้รับเลือก ได้แก่

ผู้พิพากษาในศาลฎีกา

ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา

ผู้พิพากษาอาวุโสในศาล

ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา

© NotebookLM

3. นัดพิจารณาครั้งแรก / สอบคำให้การ

องค์คณะฯ อ่านอริบายฟ้อง
และถามคำให้การจำเลย

(ม.๓๓ วรรคสาม)

4. การยื่นบัญชีระบุมพยาน

โจทก์และจำเลยต้องยื่นก่อนวัน
พิจารณาตรวจพยานหลักฐาน
ไม่น้อยกว่า 7 วัน (ม.๓๔ วรรคหนึ่ง)

ข้อยกเว้น: การยื่นเมื่อล่วงพ้นระยะเวลา
จะกระทำได้อีกเมื่อ “ได้รับอนุญาตจาก
องค์คณะผู้พิพากษา” (ม.๓๔ วรรคสอง)

© NotebookLM

5. การตรวจพยานหลักฐาน (ม.๓ & วรรคหนึ่ง)

6. การไต่สวนพยานหลักฐาน : ระบบไต่สวน

(รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหก และ พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี ค.ม.ฯ น.๖)

การพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ใช้ระบบไต่สวน เพื่อให้ความยุติธรรมทำงานได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ถูกจำกัดเพียงแค่หลักฐานที่คู่ความนำเสนอ

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี ค.ม.ฯ น.๖)

ความแตกต่างระหว่างระบบกล่าวหา กับระบบไต่สวน

ระบบกล่าวหา	ระบบไต่สวน
ศาลต้องเป็นกลาง คู่ความมีหน้าที่เสนอความจริงต่อศาล	ศาลมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริง
เคร่งครัดกับกฎหมายวิธีพิจารณาความและการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน	เน้นการค้นหาความจริงเป็นสำคัญ มีกระบวนการพิจารณาที่ยืดหยุ่น
คดีอาญา กรณีมีข้อสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย	หลักประโยชน์ไม่นำมาใช้ เว้นแต่พยายามทุกทางแล้ว ยังมีข้อสงสัย
รับฟังแต่พยานหลักฐานที่เสนอต่อหน้าศาล (Principle of Orality)	พยานหลักฐานที่ไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลก็รับฟังได้
ทนายความมีบทบาทมากกว่าระบบไต่สวน	ทนายความมีบทบาทน้อยกว่าระบบกล่าวหา

35

■ อำนาจศาลในการแสวงหาพยานหลักฐาน

- ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด เรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อ.ม.ฯ ม.๖ วรรคท้าย)
- ศาลมีอำนาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ ต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควร ในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อ.ม.ฯ ม.๓๙)

36

- การถามพยานบุคคล

- องค์คณะผู้พิพากษาจะสอบถามพยานบุคคลเอง โดยแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งจะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบศาล แล้วจึงอนุญาตให้โจทก์จำเลยถามเพิ่มเติม (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๗ วรรคหนึ่ง)
- การถามพยานจะใช้คำถามนำตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๗ ว.๒)

37

- การไม่เคร่งครัดกับวิธีพิจารณา

- ระยะเวลาที่กำหนดไว้ยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และในกรณีที่คู่ความดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดศาลสั่งให้แก้ไขได้เสมอ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๑๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)
- กรณีฟ้องไม่ถูกต้อง ศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๒๖ วรรคสาม)

38

- ศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลัง
จำเลยได้ในบางกรณี ดังเช่น

- จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว แต่ได้
หลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับแล้วแต่ยังจับ
ตัวมาไม่ได้

- จำเลยทราบวันนัดแล้วไม่มาศาล
โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือศาลเห็นว่าเพื่อ
ประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องไต่สวน
พยาน หลักฐานใดในนัดนั้นโดยไม่เลื่อนคดี

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อ.ม.ฯ ม.๓๑ วรรคสอง (๑)
ถึง (๕))

39

7. การพิพากษาคดี : ขั้นตอนการทำคำพิพากษา

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอ.ม.ฯ ม.๒๐)

ทำ Notebook 1/1

ข้อสังเกต : คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยได้เช่นเดียวกับ
คดีอาญาทั่วไป แต่จะกระทำได้อีกเมื่อศาลพยายามแสวงหาพยานอย่างเต็มที่แล้ว ยังมีข้อสงสัย เทียบ
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๔/๒๕๖๖ (ป.) ในคดีเจ้าหน้าที่รัฐทุจริต)

8. การอุทธรณ์คำพิพากษา

**ยื่นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาภายใน
๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา**

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์

- คู่ความทุกฝ่าย
- คดีโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ศาลต้องส่งสำนวนให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยเสมอ

ข้อพึงระวัง

จำเลยที่ไม่ได้ถูกคุมขังต้องมาแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะยื่นอุทธรณ์

ทำ NotebookLM

(รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๕ วรรคสี่, พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอา.ฯ ม.๖๐, ๖๑, ๖๒)

การคัดเลือกองค์คณะชั้นอุทธรณ์ (รัฐธรรมนูญ ม.๑๙๕ วรรคห้า, พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอา.ฯ ม.๖๓)

คัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เป็นรายคดี

องค์คณะ ๙ คน

- ☒ ผู้พิพากษาตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าคณะในศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาอาวุโสที่เคยดำรงตำแหน่งดังกล่าว
- ☒ ไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อน

42

คำวินิจฉัยขององค์คณะนี้ ถือเป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ทำ NotebookLM

(รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๕ วรรคห้า, พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอา.ฯ ม.๖๓)

ตัวอย่างคดีอาญาที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา
มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

43

คดีอม.อธ ๕/๒๕๖๗

คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
กรรมการวิสามัญพิจารณา ร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
๒๕๖๔ และอนุกรรมการพิจารณาแผนงานบูรณาการ ๒ ในคณะกรรมการวิสามัญฯ ก่อน
การพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๓ จำเลย
เรียกเงิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือของานโครงการจากนาย ศ. อธิปัตติกรรมทรัพย์ากรน้ำ
บาดาล เพื่อแลกกับการไม่ตัดงบประมาณของกรมทรัพย์ากรน้ำบาดาล อันเป็นการเรียกรับ
หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองโดยมิชอบ เพื่อกระทำการ
หรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบ หรือมิชอบด้วยหน้าที่
และเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่
ผู้หนึ่งผู้ใด หรือโดยทุจริต ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒, ๑๗๓ ประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙, ๑๕๗ จำเลยให้การปฏิเสธ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิจารณาว่า จำเลยมีความผิดตามฟ้อง ลงโทษจำคุก ๖ ปี กับให้จำเลยพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๕ อันเป็นวันที่ศาลมีคำสั่งให้จำเลยหยุดปฏิบัติหน้าที่ใน คดีนี้ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของจำเลยตลอดไป โดยไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ

จำเลยอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

องค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์วินิจฉัยความว่า ปัญหาที่ว่า จำเลยกระทำความผิดตามคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดี อม.หรือไม่ เห็นว่า แม้โจทก์มีนาย ศ. อธิปัตกรรม ทรัพยากร น้ำบาดาล เป็นประจักษ์พยานเพียงปากเดียว แต่นาย ศ. เบิกความถึงรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามที่ตนได้ประสบพบมาเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่การพิจารณางบประมาณของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในระดับกระทรวงเรื่อยมาจนถึงระดับกรม ในที่ประชุมของคณะกรรมการธิการวิสามัญฯ จนถึงคณะอนุกรรมการแผนงานบูรณาการ ๒ ทำให้เห็นพฤติการณ์ของจำเลยที่ตั้งข้อสังเกตและซักถามงบประมาณ

เฉพาะกรมทรัพยากรน้ำบาดาลมาโดยตลอด ลักษณะที่เน้นย้ำถึงโครงการของกรม ทรัพยากรน้ำบาดาล มิได้มีลักษณะเป็นการตรวจสอบการใช้งบประมาณของหน่วยงาน รัฐตามปกติ แต่เป็นการสร้างความกดดันและความกังวลแก่ผู้รับการพิจารณาว่าจะถูกตัดหรือลดงบประมาณหรือไม่ เพื่อใช้เป็นข้อต่อรองในการแสวงหาประโยชน์ อันทำให้เห็นมูลเหตุชักจูงใจให้จำเลยโทรศัพท์หานาย ศ. ผ่านการติดต่อของนาง น. เลขาธิการ คณะอนุกรรมการแผนงานบูรณาการ ๒ ในคืนวันเกิดเหตุ นาย ศ. และจำเลยใช้เวลาสนทนาครั้งแรก ๙ นาทีเศษ และใช้เวลาสนทนาครั้งที่สอง ๖ นาทีเศษ สอดคล้องกับ ข้อมูลการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ข้อความที่มีการสนทนาได้ตอบกันทางโทรศัพท์ตั้งแต่การ เรียกเงิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อนาย ศ. ปฏิเสธก็เปลี่ยนมาเป็นของานแทน เพื่อแลกกับการไม่ตัดลดงบประมาณ มีลักษณะพูดตอรองกันไปมา ซึ่งมีรายละเอียดมาก ยากที่จะ แต่งเรื่องขึ้นมาให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะข้อความที่สนทนากันในเรื่องของงานยัง สอดคล้องกับการตั้งข้อสังเกตและซักถามของจำเลยในการประชุม ซึ่งมุ่งเฉพาะโครงการ ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลที่มีงบประมาณไม่มาก ที่จำเลยอ้างว่า จำเลยโทรศัพท์ติดต่อ

นาย ศ. ขอแบบแปลนและประมาณราคาเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณโดยตรง
ทั้งที่ต้องดำเนินการผ่านเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามข้อบังคับการประชุมและแนวทาง
ปฏิบัติที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวดำเนินการสืบกันมา ไม่สมเหตุผล ผล จึงเป็น
พิรุธและไม่น่าเชื่อถือ สำหรับที่นาย ศ. กล่าวต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารแผนงาน
บูรณาการ ๒ และให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิ
มนุษยชนว่า ได้มีการบันทึกเสียงการสนทนาไว้แล้ว ก็น่าเชื่อว่าเป็นการพูดด้วยความ
ไม่พอใจ และแสดงให้เห็นว่าตนมีพยานหลักฐานที่มั่นคงที่จะกล่าวหาจำเลยได้ โดย
บันทึกชี้แจงข้อเท็จจริง คำให้การ และคำเบิกความ นาย ศ. คงยืนยันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
พฤติการณ์โทรศัพท์เรียกเงินหรือของงานของจำเลยมาโดยตลอด ดังนั้น คำเบิกความใน
ส่วนนี้จะแตกต่างกันไปบ้าง แต่สาระสำคัญแห่งคดีมิได้เปลี่ยนแปลง ข้อแตกต่างดังกล่าว
จึงเป็นเพียงพลความ การตั้งข้อสังเกตและซักถามของจำเลย และการชี้แจงของนาย ศ.
เป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ ตามธรรมชาติย่อมมีเหตุกระทบกระทั่งกันเกิดขึ้นได้ หากจะ
มีความไม่พอใจเกิดขึ้นระหว่างการประชุมบ้างก็เป็นเรื่องปกติ ไม่น่าจะร้ายแรงถึงขนาด

47

ว่าจะต้องปั้นแต่งเรื่องขึ้นเพื่อปกป้องจำเลย อีกทั้งในคืนวันเดียวกันแทบจะในทันที
ภายหลังเกิดเหตุ นาย ศ. ได้โทรศัพท์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ไปหานาย ภ. และนาย ส.
เล่าเรื่องการเรียกเงินดังกล่าวให้ฟังทันที ย่อมไม่มีเวลาคิดปรุงแต่งเรื่อง โดยในส่วนนี้
โจทก์ยังมีนาย ภ. และนาย ส. มาเบิกความยืนยันว่า นาย ภ. โทรศัพท์ติดต่อหาจำเลย
เช่นกัน มีการซักถามจนนำไปสู่การพูดในเชิงของงานของกรมดังกล่าว และในวันรุ่งขึ้น
นาย ศ. ยังโทรศัพท์ติดต่อนาย น. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่าเรื่องที่ถูกจำเลยเรียกเงิน
ให้ฟังด้วย แม้นาย ภ. นาย ส. และ นาย น. เป็นคนรู้จักกันในฐานะเพื่อนและผู้ใต้บังคับ
บัญชาก็ตาม แต่มันก็เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และเป็นถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่มี
สาเหตุโกรธเคืองหรือขัดแย้งกับจำเลยมาก่อน พยานบุคคลทั้งสามยังเบิกความเชื่อมโยง
กับที่นาย ศ. เบิกความ จึงเชื่อว่าเบิกความไปตามความจริง พยานพฤติเหตุแวดล้อม
ของโจทก์ดังกล่าวที่ใกล้ชิดต่อเหตุการณ์เช่นนี้ ย่อมสนับสนุนคำเบิกความของนาย ศ.
ประจักษ์พยานให้มีความหนักแน่นยิ่งขึ้น การที่จำเลยโทรศัพท์เรียกเงินหรือขอผลประโยชน์
จากโครงการในการจัดทำงบประมาณของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นการอาศัยโอกาส

48

ในตำแหน่งที่ตนมีอำนาจและหน้าที่ที่สามารถเสนอปรับลดงบประมาณได้ จึงเป็นการไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อันเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น และเป็นการขอ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งของจำเลย ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๓ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ เมื่อคดีฟังได้ดังกล่าวแล้ว อุทธรณ์ข้อนี้ของจำเลยฟังไม่ขึ้นเช่นกัน ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษามานั้น องค์คณะชั้นวินิจฉัยอุทธรณ์โดยมติเสียงข้างมากเห็นพ้องด้วยพิพากษายืน.

49

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญผูกพันศาลฎีกาแผนกคดีอม.หรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาคดีอม.อธ. ๗/๒๕๖๖ (คดีสลับร่างรัฐธรรมนูญ) ศาลฎีกาแผนกคดีอม.วินิจฉัยความว่า ส่วนที่โจทก์อุทธรณ์ทำนองว่า จำเลยทั้งสองมีเจตนาและเจตนาพิเศษในการกระทำความผิดโดยอ้างคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖ มาด้วยนั้น องค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์เห็นว่า แม้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะเกี่ยวเนื่องกับการกระทำของจำเลยทั้งสองตามที่โจทก์ฟ้องเป็นคดีนี้ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันทุกองค์กรก็ตาม แต่ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่มีประเด็นพิจารณาและวินิจฉัยถึงความรับผิดทางอาญาของบุคคลใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงอำนาจและหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายซึ่งรวมถึงร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และการกระทำเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภาว่าผิดไปจากรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยมีได้มุ่งหมายพิสูจน์เจตนาแห่งการกระทำความผิด ทั้งมิได้มุ่งหมายให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ แตกต่างจาก

50

คดีนี้เป็นคดีอาญา ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลจำต้องวินิจฉัยพยานหลักฐาน และพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดอันเป็นองค์ประกอบภายนอก รวมทั้งเจตนาและเจตนาพิเศษแห่งการกระทำความผิดอันเป็นองค์ประกอบภายใน ของจำเลยทั้งสองด้วย โดยศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานที่โจทก์และจำเลยทั้งสองนำเข้าสู่สืบ และมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานอื่นมาไต่สวนจนรับฟังได้โดย ปราศจากข้อสงสัยว่า จำเลยทั้งสองกระทำความผิดตามฟ้อง จึงจะลงโทษจำเลยทั้งสองได้ สอดคล้องกับที่ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ให้การตาม ที่ปรากฏในสำเนารายงานและสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์ว่า คำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญเฉพาะส่วนที่เป็นคำวินิจฉัยตอนท้ายเท่านั้นที่มีผลผูกพัน ส่วน การให้เหตุผลเป็นน้ำหนักที่จะให้องค์กรอื่นนำไปใช้ประกอบคำวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่ง ที่ว่าไม่ชอบเท่านั้น ดังนี้ เมื่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้วินิจฉัยถึง องค์ประกอบความผิดตามฟ้อง จึงหาได้ผูกพันให้ศาลฎีกาจำต้องพิพากษาลงโทษ จำเลยทั้งสองเสียทีเดียวไม่ กรณีต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานในคดีนี้ต่อไป (คดี อม ๓๐/๒๕๖๖ คดีย้ายเลขาธิการสภาความมั่นคงฯ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

51

๒

คดีขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน
เพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติ

- รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) , ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๒)
- พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อมา มาตรา ๑๐ (๑) (๓) และ
หมวด ๓ มาตรา ๔๕ ถึง ๔๘
- พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ หมวด ๕
ส่วนที่ ๒ มาตรา ๑๑๕ ถึง ๑๒๕

๖๒

คำว่า ร่ำรวยผิดปกติ

พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต พ.ศ.
๒๕๖๑ มาตรา ๔

ความหมาย

- (๑) การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ
- (๒) การมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ
- (๓) การมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ
- (๔) การได้ทรัพย์สินมาโดยไม่มีมูลอันจะอ้างได้
ตามกฎหมายสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตาม
หน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่
- (๕) รวมทั้งกรณีมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
สืบเนื่องมาจากการเปรียบเทียบบัญชีแสดง
รายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

53

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

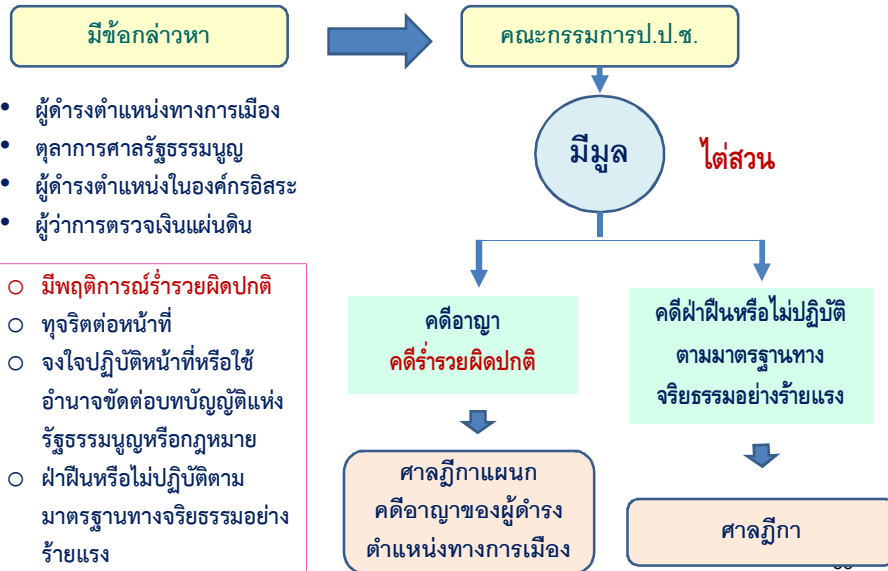
ในคดีร่ำรวยผิดปกติ

- (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- (๔) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
- (๕) ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

- รัฐธรรมนูญ ม.๒๓๔ ว.หนึ่ง (๑),
๒๓๕ ว.หนึ่ง (๒)
- พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณา
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง ม.๑๐ (๑) (๓)
- พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตฯ มาตรา
๑๑๙, ๑๒๐ ว.ท้าย

54

กระบวนการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) (๒)

ผลของคำสั่งร้ายแรงผิดปกติและไม่ร้ายแรงผิดปกติ

ร้ายแรงผิดปกติ	ไม่ร้ายแรงผิดปกติ
- ริบทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำ ความผิด <u>รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น</u> ตกเป็นของแผ่นดิน (รัฐธรรมนูญ ม.๒๓๕ วรรคหก, พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๑๒๐ วรรคสอง) - พ้นจากตำแหน่ง - เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตลอดไปและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ - อาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาไม่เกินสิบปีหรือไม่ก็ได้ (รัฐธรรมนูญ ม. ๒๓๕ วรรคสาม และวรรคสี่)	- กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ - ได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นใด เสมือนหนึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตลอดระยะเวลาที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ - หากพ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่จะมีคำพิพากษา ให้จ่ายเงินเดือน ฯลฯ จนถึงวันก่อนวันที่พ้นจากตำแหน่ง (พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๑๒๑, ๘๖)

56

การดำเนิน
กระบวนการพิจารณา
คดีร่ำรวยผิดปกติ
ในศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาฯ

๑. การยื่นคำร้อง
๒. การเลือกองค์คณะฯ
๓. การนัดพิจารณาครั้งแรก
๔. การยื่นบัญชีทรัพย์สิน
๕. การตรวจพยานหลักฐาน
๖. การไต่สวนพยานหลักฐาน
๗. การพิพากษาคดี
๘. การอุทธรณ์

คดีร่ำรวยผิดปกติมีกระบวนการพิจารณาคดีทำนองเดียวกับการพิจารณาคดีอาญา
(พ.ร.ป.วิ.อม.ฯ ม.๔๕)

57

ตัวอย่างคดีร่ำรวยผิดปกติ
ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอม.มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

58

คดีอม.๙๗/๒๕๖๑

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งว่า ที่ดินมีโฉนด ๒ โฉนดของผู้ถูกกล่าวหา มูลค่ารวมในขณะได้มา ๑๑,๘๖๕,๐๐๐ บาท (มูลค่าที่แสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท) และเงินทุนในหุ้นสามัญเพิ่มทุนของบริษัท เอ. ของนาง ด. คู่สมรส จำนวน ๖๑,๓๘๓ หุ้น มูลค่าในขณะได้มาหุ้นละ ๐.๑๕ บาท คิดเป็นมูลค่ารวม ๙,๒๗๕,๗๕๐.๕๐ บาท (มูลค่าตามราคาตลาด ณ วันที่ซื้อหุ้น หุ้นละ ๓.๓๔ บาท คิดเป็นมูลค่ารวม ๒๐๖,๕๓๙,๙๕๕.๔๐ บาท) ซึ่งฝากไว้กับบริษัทหลักทรัพย์ โกลเบล็ก จำกัด รวมมูลค่า ๒๑,๑๔๐,๗๕๐.๕๐ บาท เป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ และพิพากษาให้ทรัพย์สินดังกล่าวพร้อมดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติตกเป็นของแผ่นดิน ตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๘ ทั้งนี้ หากไม่สามารถบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติหรือทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดได้ ให้ผู้ถูกกล่าวหาชดใช้เงินหรือโอนทรัพย์สินอื่นของผู้ถูกกล่าวหาแก่แผ่นดินจนครบถ้วน หากไม่โอนให้ถือคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๓

ศาลฎีกาแผนกคดี อม.วินิจฉัยความว่า ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงการได้มาของที่ดินว่า ซื้อมาในราคา ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยนำเงินจากการขายหุ้นและเงินที่ใช้หมุนเวียนในครอบครัวมาซื้อ แต่เมื่อตรวจสอบการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ถูกกล่าวหาและนาง ด. คู่สมรส พบว่าปีภาษี ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๗ มีรายได้ไม่เพียงพอซื้อที่ดินดังกล่าว นอกจากนี้ก็ไม่ปรากฏหลักฐานใดที่จะเชื่อมโยงว่า มีการเบิกถอนเงินจากบัญชีธนาคารของผู้ถูกกล่าวหาและนาง ด. แล้วมอบเงินให้นาย ย. ไปซื้อแคชเชียร์เช็คเพื่อนำมาชำระราคาที่ดิน ในส่วนของการชำระเงินค่าซื้อที่ดินทั้งสองแปลง จึงไม่ปรากฏเส้นทางการเงินจากผู้ถูกกล่าวหาเช่นเดียวกัน ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติในระหว่างที่ผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนเงินที่ใช้ชำระค่าหุ้นเพิ่มทุนบริษัท เอ. นาง ด. ภริยาของผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงว่า เป็นเงินที่ได้จากการขายหุ้นบริษัท ว. และนำกำไรจากการขายหุ้นหลายรายการไปชำระค่าหุ้นสามัญเพิ่มทุนดังกล่าว แต่ก่อนหน้านี้นี้ศาลฎีกาแผนกคดี อม. เคยมีคำวินิจฉัยในคดีหมายเลขแดงที่ อม.๔๓/๒๕๖๐ แล้วว่า เงินที่นาง ด. ได้จากการขาย

หุ้นบริษัท ว. เป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ เมื่อมีการนำเงินดังกล่าวไปซื้อหุ้นเพิ่มทุนในบริษัท เอ. โดยนาง ด. จึงเป็นกรณีนำทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติไปแปรเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นหรือจากการซื้อหุ้นอื่น อีกทั้งสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุนบริษัท เอ. ถือเป็นทรัพย์สินที่เกิดจากทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ มีผลให้หุ้นสามัญเพิ่มทุนของบริษัท เอ. จำนวน ๖๑,๓๘๓ หุ้น มูลค่า๙,๒๗๕,๗๔๖.๕๐ บาท เป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ ในระหว่างที่ผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เช่นเดียวกัน

พิพากษาให้ทรัพย์สินทั้งหมดที่เพิ่มขึ้นผิดปกติพร้อมดอกผลตกเป็นของแผ่นดิน ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๔ และ ๓๘ หากไม่สามารถบังคับตามคำพิพากษาได้ทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน ให้บังคับเอาทรัพย์สินอื่นได้ แต่มูลค่าต้องไม่เกิน ๒๑,๑๔๐,๗๔๖.๕๐ บาท ตามที่ศาลพิพากษาให้ตกเป็นของแผ่นดิน

6

ข้อสังเกต : คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

๑. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๖๕ พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๑ วรรคสอง (ซึ่งตรงกับกับพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๑๗) ที่ว่า ในคดีขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ให้ผู้ถูกกล่าวหาที่มีหน้าที่พิสูจน์หรือแสดงแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งก็คือการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นมีที่มาโดยชอบหรือไม่ได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง เพราะคดีร่ำรวยผิดปกติ โจทก์ต้องสืบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพย์สินนั้นกับการกระทำความผิดก่อน หลังจากนั้นผู้ถูกกล่าวหาจึงจะมีการพิสูจน์ว่าตนได้ทรัพย์สินมาโดยชอบ เพราะการได้มาซึ่งทรัพย์สินเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นของเจ้าของทรัพย์สินแต่เพียงฝ่ายเดียว แล้วศาลจะนำพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายมาชั่งน้ำหนักตาม ป.วิ.พ.ว่าพยานหลักฐานใดมีน้ำหนักดีกว่ากัน

๒. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๖๗ วินิจฉัยว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๒๒ วรรคสาม ที่ว่า เมื่อคณะกรรมการป.ป.ช.ได้สวนและมีคำวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวญผิดปกติ ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาเพื่อส่งลงโทษไล่ออกภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันได้รับแจ้ง โดยให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง เพราะพฤติการณ์ร้ายวญผิดปกติเป็นเรื่องราวร้ายแรง การไล่ออกจากราชการเมื่อเทียบกับประโยชน์สาธารณะถือว่าได้สัดส่วน และกรณีนี้เป็นการลงโทษทางวินัย ไม่ใช่โทษทางอาญา

๓

คดีจึงไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ
หรือยื่นเท็จ

- รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคสาม, ๒๓๕ วรรคท้าย
- พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อมา มาตรา ๑๐ (๓) และหมวด ๕ มาตรา ๕๗ ถึง ๕๙
- พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ หมวด ๕ ส่วนที่ ๑ มาตรา ๑๐๒ ถึง ๑๑๔

๖-๓

ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามพรป.ปช.ฯ มาตรา ๑๐๒

- (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- (๔) ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป
- (๕) ข้าราชการตุลาการศาลปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป
- (๖) ข้าราชการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป
- (๗) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง
- (๘) ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
- (๙) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการป.ป.ช. กำหนด

กำหนดเวลาขึ้นบัญชี

ผู้ดำรงตำแหน่งตามพ.ร.บ.ปปช. ม.๑๐๕

- (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- (๔) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

- ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตฯ ม.๑๐๕ วรรคสาม

ผู้ดำรงตำแหน่งตามพ.ร.บ.ปปช. ม.๑๐๕

- (๕) ข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป
- (๖) ข้าราชการตุลาการศาลปกครองตั้งแต่ อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป
- (๗) ข้าราชการอัยการตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป
- (๘) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง
- (๙) ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ขึ้นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งและเมื่อพ้นจากการเป็น
เจ้าหน้าที่ของรัฐและทุกสามปีตลอดเวลาที่ยัง
ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

67

เอกสารประกอบบัญชี

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตฯ ม.๑๐๕ วรรคหนึ่ง

- หลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริง
ของทรัพย์สิน
- หลักฐานการเสียภาษีเงินได้
บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่
ผ่านมา

- ผู้ยื่นต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า
- ทรัพย์สินและหนี้สิน ให้รวมถึงทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และให้รวมถึงทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ความครอบครองดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

68

ผู้ที่ต้องเปิดเผยบัญชีฯ
(ม.๑๐๖)

- ม. ๑๐๒ (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
เฉพาะนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว.
ม. ๑๐๒ (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ม. ๑๐๒ (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร
อิสระ
ม. ๑๐๒ (๗) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง
ม. ๑๐๒ (๙) ผู้บริหารท้องถิ่น รอง
ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น
และสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่
คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (ม. ๙) หมายความว่า

- หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งมีผู้ใช้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำหรับข้าราชการพลเรือน และ
- ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพสำหรับข้าราชการทหาร และ
- ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และ
- ให้หมายความรวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

69

การให้โอกาสตามกฎหมายใหม่

ต้องมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วย

รัฐธรรมนูญ ม.๒๓๕ วรรคท้าย

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๑๐๙

- กรณีไม่ยื่น สนง.ปปช.ต้องมีหนังสือแจ้งให้ทราบ พร้อมทั้งขยายเวลาให้ไม่เกิน ๓๐ วัน และขยายได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน
- กรณียื่นไม่ครบหรือข้อมูลคลาดเคลื่อน และไม่มีพฤติการณ์ปกปิด ให้เลขาธิการฯ แจ้งให้ดำเนินการให้ครบถ้วนหรือถูกต้อง ภายเวลาที่เลขาธิการกำหนด

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว หากผู้มีหน้าที่ยื่นไม่ดำเนินการ ให้เลขาธิการเสนอคณะกรรมการป.ป.ช.เพื่อดำเนินการต่อไป

70

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ : คดีจึงไม่ยื่นบัญชีหรือยื่นเท็จ

๑.ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๒.ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๓.ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

๔.ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

๕.กรรมการป.ป.ช.

ตำแหน่งอื่น: ขึ้นศาลอาญาคดีทุจริตฯ
(พ.ร.ป.ป.ช.ฯ ม.๑๑๔(๒))

๖.เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป.ป.ช.

๗.ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภา
ท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๑๐(๔) และพ.ร.ป.ป.ช.ฯ ม.๑๑๔ (๑)

71

คดี อม.๓/๒๕๕๕

ร.ม.ว.ศึกษาธิการ

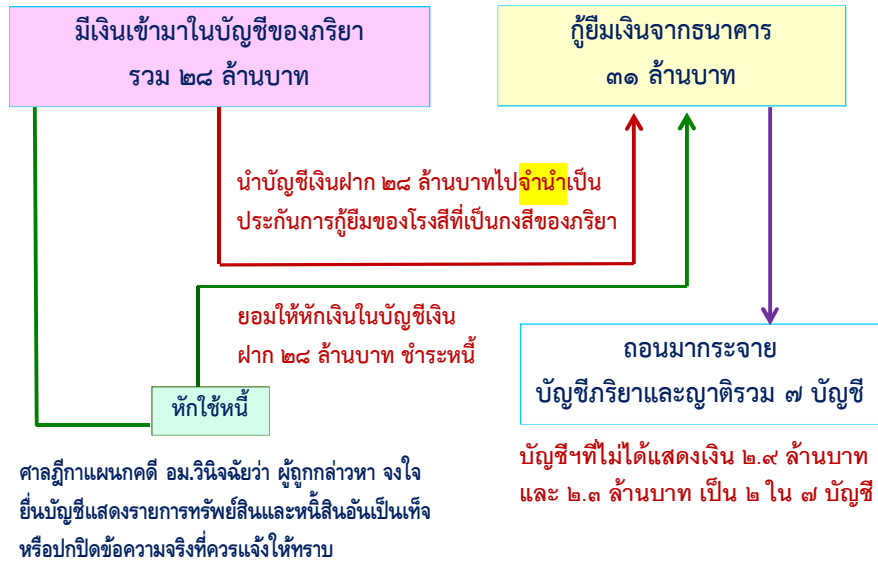
ข้อกล่าวหา

๑. ไม่แสดงรายการบัญชีเงินฝากของภริยา ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๒.๙ ล้านบาท และ ๒.๓ ล้านบาทในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งรมว.ศึกษาฯ มาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี ป.ป.ช. ตรวจสอบพบว่า มีเงินเข้าบัญชีภริยา ๒๘ ล้านบาท บัญชีนี้ถูกนำไปจำหน่ายเป็นประกันเงินกู้ที่โรงสีที่เป็นกงสีของครอบครัวภริยา กู้ยืมจากธนาคาร ๓๑ ล้านบาทเศษ เงินที่ได้มาถูกกระจายเข้าบัญชี ภริยาและญาติ ๗ บัญชี ต่อมาภริยาถอนเงินที่โรงสีได้มาจากธนาคารไปซื้อหุ้นและหน่วยลงทุนเกือบทั้งหมด ส่วนที่เหลือฝากไว้ในบัญชีที่มีชื่อภริยาและหรือญาติภริยา เป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งเป็นบัญชีเงินฝากที่ผู้คัดค้านไม่แสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯที่ยื่นต่อผู้ร้อง
๒. ไม่แสดงรายการบ้าน ๑ หลัง พร้อมที่ดินเนื้อที่ ๓ ไร่ ๒๔.๑ ตร.วา ที่อ.วิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

72

คดีอม.๓/๒๕๕๕

ข้อกล่าวหา : ไม่แสดงบัญชีเงินฝากของภริยา ๒ บัญชี

คดี อม.อธ.๔/๒๕๖๗

ข้อกล่าวหา : ไม่แสดงรายการทรัพย์สินของคู่สมรส

คดีนี้ ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้ถูกกล่าวหาจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯต่อผู้ร้องด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกันจู้ โดยผู้ถูกกล่าวหาไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯของนางสาวมยุรี คู่สมรสที่จดทะเบียนหย่า แต่ยังอยู่กินฉันสามีภริยา ขอให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหา กับขอให้ลงโทษตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑, ๑๔๔ วรรคสอง (๑), ๑๖๗ ผู้ถูกกล่าวหาให้การปฏิเสธ ศาลฎีกาแผนกคดีอม.พิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้อง ผู้ร้องอุทธรณ์

องค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์วินิจฉัยความว่า ปัญหาต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของผู้ร้อง มีว่า ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาทำหน้าที่ยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ผู้ถูกกล่าวหา กับนางสาวมยุรีซึ่งจดทะเบียนหย่าขาดจากกันแล้วยังอยู่กินฉันสามีภริยาหรือไม่ หากยังอยู่กินฉันสามีภริยา ย่อมต้องถือได้ว่าเป็นกรณีตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง และประกาศคณะกรรมการป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินฉันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓

องค์คณะฯ เห็นว่า พยานหลักฐานที่ผู้ร้องมีเพียงนายธงชัย นักสืบสวนคดี
ทุจริตชำนาญการ เบิกความว่า พยานลงพื้นที่สืบสวนที่ตำบลกันจู้ เผ่าดูร้านของ
นางสาวมยุรีเป็นเวลา ๕ วัน ไม่พบเห็นผู้ถูกกล่าวหา พยานยังได้แฝงตัวเป็นตัวแทน
จำหน่ายปุ๋ย สอบถามพนักงานในร้านของนางสาวมยุรี ๒ คน ให้ข้อมูลสอดคล้องกัน
ว่านางสาวมยุรีเป็นภริยาผู้ถูกกล่าวหา และสอบถามจากแหล่งข่าวซึ่งเป็นข้าราชการ
๒ ราย อดีตข้าราชการ ๑ ราย ก็ให้ข้อมูลว่าชาวบ้านในพื้นที่ตำบลกันจู้ทราบกันทั่วไป
ว่าทั้งสองคนเป็นสามีภริยากัน แต่ไม่มีการบันทึกภาพถ่ายบุคคลที่สอบถามหรือบันทึก
ถ้อยคำของบุคคลนั้นไว้เป็นหลักฐาน จึงเป็นการเบิกความเพียงลอยๆปากเดียว อีกทั้ง
ยังไม่ปรากฏชื่อผู้ให้ข้อมูล กรณีจึงไม่มีเหตุอันควรรับฟังพยานบอกเล่าเช่นนี้ ตาม
ป.วิ.อ.มาตรา ๒๒๖/๓ ประกอบพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม. พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา
๘ วรรคสาม สำหรับพยานประกอบอื่นในคดีนี้ ได้แก่ ข้อมูลที่ปรากฏในแอปพลิเคชัน
เฟซบุ๊กของผู้ถูกกล่าวหาและนางสาวมยุรี แสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตครอบครัวแบบ
บิดามารดากับบุตร แต่ก็เพียงการทำหน้าที่ของบิดามารดา แม้หย่ากันแล้วก็หา
หลุดพ้นจากหน้าที่ดังกล่าว จึงมิใช่เรื่องผิดปกติ แม้ผู้ถูกกล่าวหาส่งข้อความในลักษณะ

หยอกล้อนางสาวมยุรีก็เป็นการส่งข้อความสั้นๆ เพียง ๒ ครั้ง หลังจากนั้นจนถึงวันที่
ผู้ถูกกล่าวหาหนีหายหน้าที่ยื่นบัญชีฯ อันเป็นระยะเวลานานหลายเดือน ผู้ถูกกล่าวหาไม่เคย
ส่งข้อความในลักษณะเช่นนั้นอีกเลย ส่วนข้อมูลในแอปพลิเคชันไลน์ที่ผู้ถูกกล่าวหาตั้ง
รูปประจำตัวเป็นภาพคู่ของผู้ถูกกล่าวหาและนางสาวมยุรีในลักษณะใกล้ชิดกัน ก็เป็น
ภาพถ่ายเดิมที่ผู้ถูกกล่าวหาใช้มาตั้งแต่ก่อนจดทะเบียนหย่า ประกอบกับภายหลัง
แยกกันอยู่สักพัก ผู้ถูกกล่าวหา ก็ได้เปลี่ยนภาพไปแล้ว แม้ผู้ถูกกล่าวหายอมรับว่าบาง
วันอยู่บ้านของนางสาวมยุรี ก็เนื่องจากต้องดูแลบุตรและนางสาวมยุรีตั้งครรภ์บุตรคนที่
๒ อยู่ พยานหลักฐานของผู้ร้องยังฟังไม่ได้ว่า ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาหนีหายหน้าที่ยื่นบัญชีฯ
กรณีพ้นจากตำแหน่ง ผู้ถูกกล่าวหากับนางสาวมยุรีซึ่งจดทะเบียนหย่าขาดจากกันแล้ว
ยังอยู่กินกันฉันสามีภริยา จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่น
บัญชีฯด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมี
พฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นกรณีพ้น
จากตำแหน่งอันจะเป็นความผิดตามคำร้อง **พิพากษายืน.**

ข้อสังเกต : กรณีผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส

หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการป.ป.ช.กำหนด คือ ประกาศคณะกรรมการป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็น คู่สมรส พ.ศ. ๒๕๖๑ มีสาระสำคัญคือ

ข้อ ๓ บุคคลซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสกับเจ้าพนักงานของรัฐ และมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ให้ถือเป็นคู่สมรสตามมาตรา ๑๐๒ วรรคสอง และมาตรา ๑๒๖ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

(๑) ได้ทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดในทำนองเดียวกันกับเจ้าพนักงานของรัฐ โดยมีบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกมารับทราบว่าเป็นการอยู่กินเป็นสามีภริยากันตามประเพณี

(๒) เจ้าพนักงานของรัฐแสดงให้เห็นปรากฏว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากัน หรือมีพฤติการณ์เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะดังกล่าว

ทั้งนี้ ให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งจดทะเบียนสมรสกับเจ้าพนักงานของรัฐและต่อมาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกันตามกฎหมาย แต่ยังแสดงให้เห็นปรากฏหรือมีพฤติการณ์ ซึ่งเป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยากัน

คดี อม.๒๘/๒๕๖๒

ปัญหา : โทษเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย้อนหลังได้หรือไม่ ?

คดีนี้ผู้ร้องขอให้ลงโทษตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑ (ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และ จะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับภายหลังการกระทำความผิด (กฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิดคือ พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง เพียงแต่ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี) ปัญหาในคดีนี้ก็คือ โทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิเลือกตั้ง) มีผลใช้บังคับย้อนหลังได้หรือไม่

ศาลฎีกาแผนกคดี อม.วินิจฉัยว่า มาตราการบังคับทางการเมืองตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑ มิใช่มาตรการบังคับทางการเมืองที่ใช้ในขณะกระทำความผิด จึงต้องใช้พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง บังคับแก่ คดีนี้ เพราะหากบังคับใช้ตามที่กฎหมายที่บัญญัติภายหลังการกระทำความผิดย่อมเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม (เพราะโทษเพิกถอนสิทธิฯ มีความร้ายแรงไม่ยิ่งหย่อนกว่าโทษทางอาญา)

คดีอม.อธ ๑/๒๕๖๔

คดีส่วนอาญาขาดอายุความ ยังลงโทษในส่วนที่เป็น
มาตรการบังคับทางการเมือง (เพิกถอนสิทธิสมัครรับ
เลือกตั้ง) ได้หรือไม่

คดีนี้ ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้ถูกกล่าวหาจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ และมีพฤติการณ์อัน
ควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาที่จะไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินนั้น กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิก
อบจ.นนทบุรี ขอให้สั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ และให้เพิกถอนสิทธิ
สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหา ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑, ๑๑๔, ๑๘๘ ศาลฎีกาแผนกคดี อม.ตรวจคำร้องและเอกสาร
ประกอบแล้ว พิพากษายกคำร้อง ผู้ร้องอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

องค์คณะพิจารณาอุทธรณ์วินิจฉัยว่า การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิ
เลือกตั้ง ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑
หรือการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งใดในพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี
ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔

79

ถือเป็นมาตรการบังคับทางการเมืองซึ่งมีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในการ
แสดงออกในฐานะพลเมืองของรัฐอันสืบเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญา โดย
ศาลจะมีอำนาจบังคับใช้มาตรการบังคับดังกล่าวได้ต่อเมื่อเป็นกรณีที่ศาลได้มีคำ
พิพากษาวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้นั้นกระทำความผิดอาญาโดยจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการ
ทรัพย์สินและหนี้สินภายในเวลากำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีด้วยความอันเป็นเท็จ
มาตรการบังคับทางการเมืองจึงเป็นผลสืบเนื่องมาจากการวินิจฉัยความผิดในทาง
อาญา ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๗ หรือพ.ร.บ.
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑๔
การที่ผู้ร้องอุทธรณ์ขอให้ศาลเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหา ย่อมเป็น
การขอให้ศาลวินิจฉัยพฤติการณ์หรือการกระทำอันเดียวกันกับที่ต้องนำมาวินิจฉัยใน
ส่วนความรับผิดทางอาญาที่ขาดอายุความไปแล้ว จึงแสดงให้เห็นว่ามาตรการบังคับ
ทางการเมืองรวมเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญาโดยไม่อาจแยกออกจากการวินิจฉัย

80

ความรับผิดชอบทางอาญาได้ ดังนั้น มาตรการบังคับทางการเมืองดังกล่าว แม้มิใช่โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ก็ย่อมต้องอยู่ภายใต้หลักทั่วไปของคดีอาญา ซึ่งรวมถึงการอยู่ในบังคับของอายุความทางอาญา เมื่อการกระทำส่วนนี้เป็นอันขาดอายุความทางอาญาไปแล้ว ซึ่งมีผลให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปโดยศาลไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามคำร้องหรือไม่ กรณีจึงไม่อาจนำมาตรการบังคับทางการเมืองมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกกล่าวหา

81

คดี อม.อธ.๔/๒๕๖๕

บทบัญญัติเรื่องอายุความย้อนหลังได้หรือไม่

คดีนี้ ศาลฎีกาแผนกคดีอม.วินิจฉัยว่า คดีของผู้ร้องในความผิดฐานจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อผู้ร้องด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบกรณีเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย วาระที่ ๒ ขาดอายุความทางอาญา

ผู้ร้องอุทธรณ์ว่า เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องแล้วอายุความย่อมสะดุดหยุดลงตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ และพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ ด้วยนั้น

82

องค์คณะพิจารณาอุทธรณ์เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง สองฉบับดังกล่าว มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนับอายุความทางอาญา แต่มีความแตกต่าง กับกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา โดยมีผลให้อายุความสะดุด หยุดลง ระยะเวลาการบังคับโทษจึงขยายออกไปซึ่งไม่เป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้ง ปัญหาเรื่องอายุความ แม้มิใช่การกำหนดองค์ประกอบของการกระทำอันเป็นความผิด แต่ก็ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกำหนดเวลาให้บุคคลต้องรับโทษหรือไม่ต้องรับโทษ ในทางอาญา เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับบัญญัติขึ้น และมีผลใช้บังคับภายหลังจากวันกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่อาจนำมาใช้บังคับ ย้อนหลังแก่คดีที่มีการกระทำความผิดก่อนบทกฎหมายใช้บังคับได้

83

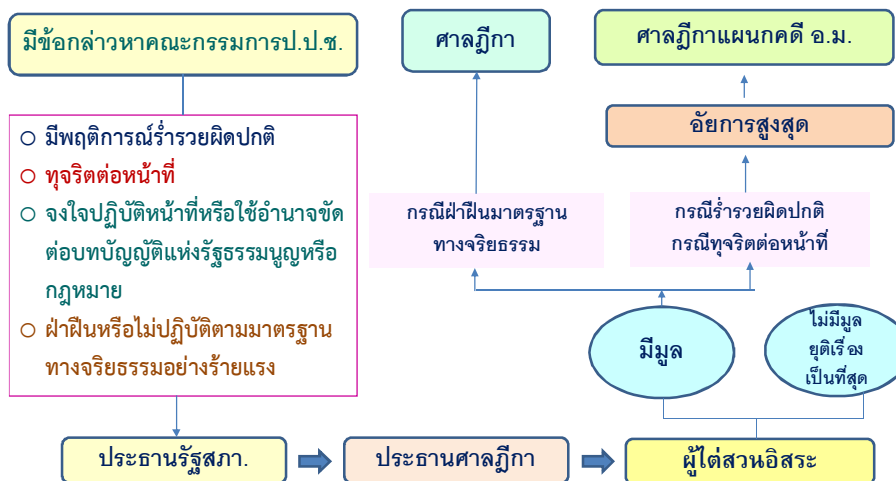
คดีกล่าวหาคณะกรรมการป.ป.ช.

- รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ , ๒๓๗
- พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อมา มาตรา ๑๐ (๓) (๓) และหมวด ๔ มาตรา ๔๙ ถึง ๕๖
- พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ หมวด ๕ ส่วนที่ ๑ มาตรา ๑๐๒ ถึง ๑๑๔

84

คดีกล่าวหาคณะกรรมการป.ป.ช. :

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑)(๒)

85

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตาม**มาตรา ๒๓๔ (๑)** โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร
- หากประธานรัฐสภาเห็นว่าเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อ**ตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ**จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง
- คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวนและการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

86

มาตรา ๔๑ ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะผู้ไต่สวนอิสระต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีในวันแต่งตั้ง และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
 - (๒) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
 - (๓) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
 - (๔) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์
 - (๕) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพ โดยประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ และได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพนั้น
 - (๖) เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร การเงิน การคลัง การบัญชี หรือการบริหารกิจการวิสาหกิจในระดับไม่ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมหาชนจำกัดมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี
 - (๗) เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) รวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี
- การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้ง

87

คดีกล่าวหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ศาลตัดสินแล้ว

คำพิพากษาคดี อม.๑/๒๕๔๘ กล่าวหาว่า คณะกรรมการป.ป.ช. ร่วมกันออกระเบียบขึ้นคำตอบตนเอง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ลงโทษจำคุกจำเลยทั้งเก้าคนละ ๒ ปี โทษจำคุกรอไว้ ๒ ปี

คำพิพากษาคดี อม.๕/๒๕๕๒ กล่าวหาว่า คณะกรรมการป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการชี้มูลว่าความผิดของอดีตปลัดกระทรวงยุติธรรมและอดีตรองอธิบดีกรมบังคับคดีนัย ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ยกฟ้อง

คำพิพากษาคดี อม.๔/๒๕๕๓ กล่าวหาว่า คณะกรรมการป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบกรณีแต่งตั้งคนใกล้ชิดเป็นที่ปรึกษา เลขาธิการ และผู้ช่วยเลขาธิการ กับปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการไต่สวน และกรณีชี้มูลความผิดข้าราชการที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลป.ป.ช. ๔ คดี ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ยกฟ้อง

88

คำพิพากษาคดี อม.๑/๒๕๔๘

คำฟ้อง : ออกระเบียบเพิ่มค่าตอบแทนรายเดือนแก่ประธานกรรมการ ๔๕,๕๐๐ บาท
กรรมการอื่น คนละ ๔๒,๕๐๐ บาท

ข้อต่อสู้ : มีอำนาจตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.
๒๕๔๒ ม.๕ + ม.๑๐๗

คำพิพากษา

- ม.๕ เป็นอำนาจในการออกระเบียบทั่วไปเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ของป.ป.ช.
- ม.๑๐๗ เป็นอำนาจในการออกระเบียบที่ใช้บังคับกับลูกจ้างในสำนักงาน ป.ป.ช.
- เป็นระเบียบที่ริเริ่มมาจากมติของป.ป.ช. เอง
- ออนุกรรมการฯ ทักท้วงแล้วว่า ออกระเบียบเช่นนี้ไม่ได้

มีความผิดตาม ป.อ. ม. ๑๕๗, ๘๓ + พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ
ม.๑๒๕ จำคุก ๒ ปี รอฯ ๒ ปี

89

ปัญหา : ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคณะกรรมการป.ป.ช.หรือไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๗๓/๒๕๖๒ (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง ที่มีผลบังคับในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้
บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของ ทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อย
กว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาล
ฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า กรรมการ (ป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริตแห่งชาติ) ผู้ได้รั่วายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อ
ตำแหน่งหน้าที่ราชการ” เป็นเพียงบทบัญญัติที่เพิ่มช่องทางในการดำเนินคดีแก่คณะกรรมการ
ป.ป.ช. โจทก์เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของจำเลยที่ ๑ ถึง
ที่ ๗ ยังคงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๗ ได้ ตามป.วิอ. มาตรา ๒๘ (๒) ต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจ
พิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติ
มิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๗ ประกอบมาตรา ๓ วรรคสอง (๑)

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ม.๑๗ วรรคหนึ่ง
ปัจจุบันคือพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๐ ม.๔๕ วรรคหนึ่ง

90